

12.11.2021

Adoptiolautakunta

Sisäministeriö

Sisäministeriön lausuntopyyntö 1.10.2021, VN/6060/2021

Adoptiolautakunnan lausunto hallituksen esityksestä kansalaisuuslain muuttamiseksi

Sisäministeriö on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa luonnoksesta otsikkoasiassa. Valviraa pyydetään lausumaan erityisesti adoptiolapsen kansalaisuuden saamisesta. Valvira on siirtänyt lausuntopyynnön Valvirassa olevan adoptiolautakunnan käsiteltäväksi. Adoptiolautakunta on adoptioasioiden erityinen asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomainen. Adoptiolautakunta on lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä adoptioasioissa tehdyn Haagin sopimuksen (SopS 29/1997) tarkoittama keskusviranomaisen sekä lasten adoptiosta Strasbourgissa tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 39/2012) tarkoittama kansallinen viranomaisen.

Adoptiolautakunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Lausunto on valmisteltu adoptiolautakunnan sihteeristössä.

Adoptiolautakunnan ja adoptiolain (22/2012) näkökulmasta keskeisimmät ehdotukset liittyvät muutoksiin, jotka koskevat adoptiolapsen kansalaisuuden saamista. Esitysluonnoksessa kansalaisuuslain 10 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin 12 vuoden ikäraja ja ulkomaalainen alle 18-vuotias lapsi, joka on adoptoitu ja jonka adoptiovanhemmista ainakin toinen on Suomen kansalainen, saisi Suomen kansalaisuuden aina suoraan lain nojalla siitä ajankohdasta lukien, jolloin adoptio on Suomessa pätevä. Suomen kansalaisen adoptoiman 12-vuotta täyttäneen lapsen osalta esitysluonnoksessa ehdotetaan poistettavaksi ilmoitusmenettely. Ilmoitusmenettelyn poistuttua 12 vuotta täyttäneiden adoptoitujen kansalaisuuden saamisen kohdalla jäisi pois myös lapsen kuulemismenettely.

Esitysluonnoksessa tuodaan esille, että Suomen kansalaisuuden saamisella saattaa olla joissakin tilanteissa vaikutusta siihen, säilyttääkö lapsi aiemmin saamansa toisen valtion kansalaisuuden. Voimassa oleva kansalaisuuslaki sallii kaksoiskansalaisuuden. Jos toinen valtio sen sijaan suhtautuu kaksoiskansalaisuuteen kielteisesti, lapsi voi Suomen kansalaisuuden saadessaan menettää aiemman kansalaisuutensa. Esitysluonnoksessa todetaan, että asuinvaltion kansalaisuutta ja perheen yhteistä kansalaisuutta voidaan pitää lapsen edun mukaisena. Kun lapsi saa Suomen kansalaisuuden, hän ei ole Suomessa ulkomaalainen eikä tarvitse Suomeen oleskelulupaa. Lapsen etu puoltaa Suomen kansalaisuuden saamista varsinkin silloin, kun hänet adoptoi Suomen kansalainen ja hän tulee

asumaan adoptiovanhempansa kanssa Suomessa. Esitysluonnoksessa todetaan, että toisen valtion kansalaisuuden säilyttämisellä on suuri käytännön merkitys esimerkiksi silloin, kun perhe-elämää on tarkoitus viettää adoptiolapsen alkuperäisessä kansalaisuusvaltiossa, kyseessä on perheensisäinen adoptio ja lapsen toisella vanhemmalla on tuon valtion kansalaisuus. Aiemman kansalaisuuden säilyttäminen mahdollistaa yhteyden ylläpidon lähtömaahan myös siinä tapauksessa, että lapsi asuu Suomessa.

Lapsen kansalaisuuden saamisen ehdotetut muutokset koskisivat adoptoituja lapsia, joilla on nykyisin oikeus saada Suomen kansalaisuus kansalaisuusilmoituksen perusteella. Ehdotettu muutos yksinkertaistaisi lapsen kansalaisuuden saamista ja lähentäisi adoptiolasten ja biologisten lasten asemaa, kun Suomen kansalaisuus siirtyisi sekä vanhemmalta että adoptiovanhemmalta suoraan lain nojalla lapsen iästä riippumatta.

Adoptiolautakunta toteaa, että edellä mainitun eurooppalaisen yleissopimuksen lasten adoptiosta 12 artiklan mukaan sopimusvaltion tulee helpottaa kansalaisuuden myöntämistä lapselle, jonka sopimusvaltion kansalainen on adoptoinut. Ehdotettu muutos yksinkertaistaisi ja nopeuttaisi kansalaisuuden saamista adoptoidun lapsen iästä riippumatta. Adoptiolautakunta kannattaa esityksen taustalla olevaa yleistä periaatetta adoptiolasten ja biologisten lasten yhdenvertaisuuden vahvistamisesta.

Adoptiolautakunta haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota lapsen osallisuusoikeuksiin. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12 artiklan mukaan sopimusvaltion tulee taata lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Kansalaisuus on keskeinen osa lapsen identiteettiä ja hänellä voi olla vahvatkin siteet siihen maahan, jonka kansalainen hän on. Saadessaan Suomen kansalaisuuden, lapsi voi samalla mahdollisesti menettää hänellä jo olevan vieraan valtion kansalaisuuden, mikäli tämä maa ei hyväksy kaksoiskansalaisuutta. Esitysluonnoksessa tuodaan toisaalta esille, että kansalaisuuden saaminen suoraan lain nojalla voi myös joissain tilanteissa helpottaa aiemman kansalaisuuden säilyttämistä, kun kansalaisuuden saaminen ei olisi vapaaehtoista.

Adoptiolautakunta myöntää adoptiolain 41 §:n mukaiset luvat palvelunantajan välityksellä tapahtuvaan kansainväliseen adoptioon, joita koskien esitysluonnoksessa on tuotu esille tilastot Suomeen saapuneiden lasten määristä ja iästä. Lisäksi adoptiolautakunta myöntää luvat adoptiolain 42 §:n mukaisiin ilman palvelunantajaa tapahtuviin kansainvälisiin adoptioihin, jotka koskevat aina tiettyä nimettyä lasta ja joissa yleisimmin on kyse sukulaisadoptiosta. Vuosien 2016–2020 aikana adoptiolautakunta on myöntänyt adoptiolain 42 §:n mukaiseen ilman palvelunantajaa tapahtuvaan adoptioon 12 lupaa, joista yksittäiset tapaukset ovat koskeneet 12-vuotta täyttäneitä lapsia.

Adoptiolupa edellytetään adoptiolain mukaan aina, jos adoptionhakijalla on asuinpaikka Suomessa ja hän aikoo adoptoida lapsen, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa. Hakijan Suomen kansalaisuus ei ole adoptioluvan edellytys. Asuinpaikkaperiaatteen johdosta adoptioluvan saaneilla hakijoilla voi olla myös jonkin muun maan kuin Suomen kansalaisuus. Adoptioluvan mukaisesti tapahtunut adoptio on adoptiolain 69 §:n 1 momentin mukaisesti

ilman eri vahvistusta pätevä Suomessa. Vieraassa valtiossa tapahtunut adoptio on ilman eri vahvistusta pätevä myös adoptiolain 69 §:n 2 momentissa todetuissa tilanteissa. Lisäksi adoptiolain 72, 73 ja 74 §:issä säädetään vieraassa valtiossa tapahtuneen adoption tunnustamisesta ja vahvistamisesta.

Adoptiolautakunta toteaa, että edellä mainitun eurooppalaisen yleissopimuksen lasten adoptiosta 12 artiklassa ilmaistaan yleinen periaate kansalaisuudettomuuden välttämistä, jos se vain on mahdollista. Jos adoptiosta voi aiheutua kansalaisuuden menetys, sen tulee riippua uuden kansalaisuuden olemassaolosta tai saamisesta. Adoptiolautakunta toteaa adoptoidun lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta olevan keskeistä kansalaisuudettomuuden välttäminen, mikä tulee turvata lainsäädännössä. Edellä mainitun Haagin sopimuksen 18 artiklan mukaan sekä alkuperävaltion että lapsen vastaanottavan valtion keskusviranomaisten tulee ryhtyä kaikkiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen, jotta lapsi saa luvan poistua alkuperävaltiostaan sekä päästä lapsen vastaanottavaan valtioon ja asua siellä pysyvästi.

Adoptiolautakunta toteaa lopuksi yleisesti, että erilaisissa lapsen elämän muutoskohtia käsittelevissä viranomaisprosesseissa tulee kiinnittää erityistä huomiota lapsen identiteettioikeuksiin huolehtien siitä, että lapsen identiteettiä koskevat tiedot on kirjattu ja säilytetty ja lapsella itsellään on pääsy itseään koskeviin tietoihin.

Adoptiolautakunta

sosiaalineuvos,
adoptiolautakunnan puheenjohtaja

Irene Pärssinen-Hentula

ylitarkastaja,
adoptiolautakunnan sihteeri

Minna Malviniemi

Tiedoksi

Valvira / ylijohdaja Henriksson
Valvira / Sosiaali- ja terveydenhuolto-osasto
Adoptiolautakunnan täysistunto
Adoptiolautakunnan kansainvälisten asioiden jaosto